

CONCLUSIONS

Sílvia Puente i Rodríguez

Les XV Jornades de la SAC, titulades *Quina formació per a la vida laboral?*, han estat una excel·lent oportunitat per conèixer i debatre l'escenari present i futur del binomi *formació i mercat laboral*. Podríem considerar que els objectius s'han assolit de forma molt satisfactòria. Al llarg de tota la jornada hi ha hagut més d'una vintena de ponències que han abordat la temàtica des de perspectives diverses. S'hi han presentat experiències que es porten a terme al país, anàlisis de la situació des del punt de vista de diferents col·lectius o sectors, i reflexions que poden contribuir a inspirar noves actuacions.

Sense pretendre fer-ne un recull exhaustiu, ni tan sols un resum, voldria apuntar algunes de les idees més coincidents i de les propostes formulades per afrontar els reptes de la societat andorrana actual en la relació educació-treball.

Responsables dels sistemes educatius i professorat estan preocupats per la sortida laboral dels seus i les seves estudiants. L'orientació acadèmica i professional forma part del treball dels centres d'educació secundària o postobligatòria de tots tres sistemes, a partir de diferents tipus d'accions que es van actualitzant any rere any (i que en alguns casos es porten a terme de forma paral·lela o duplicada pels tres sistemes).

Es posa en relleu que l'elecció de la trajectòria acadèmica i professional, tot i no ser irreversible, representa un moment de vital importància per a les persones joves (possiblement, massa pel grau de maduresa o d'experiència fora de la *bombolla escolar* en el moment de la presa de decisió). Per això és de gran importància que davant la tria del camí, els nois i les noies puguin diferenciar en primera instància el *ser* (una persona que busca desenvolupar-se) del *tenir* (un estatus social associat a una professió).

L'orientació acadèmica i professional comença per l'autoconeixement, i segueix amb la desmitificació, l'experimentació, la informació...

Les escoles han de garantir l'èxit escolar de manera que l'alumnat en surti amb una *motxilla de competències* imprescindibles per a la vida laboral. Amb una bona formació de base serà possible adaptar-se als canvis i ser-ne protagonista, a partir del valor del seu talent i la capacitat d'innovació (i de dissensió). Però, a més, l'educació obligatòria ha de promoure el desig d'aprendre, de saber, no només en nom del progrés sinó també de la llibertat ("el coneixement és poder que allibera").

La formació no ha de quedar reduïda a una mercaderia. Avui en dia el consum de formació, i de ràpida caducitat, sobrepassa el sentit d'allò que s'aprèn. El credencialisme posa al davant el títol al coneixement i la transferència i retorn a la societat. La formació hauria de ser considerada un avantatge tant a escala individual com col·lectiva i social. A través de la formació es poden dignificar feines i evidenciar la importància de sectors amb mà d'obra poc qualificada, que són vitals per a l'economia andorrana. Aquesta valoració de la formació ha de contribuir a millorar la qualitat dels serveis i a sortir del *monocultiu turístic* cap a nous sectors d'ocupació i activitat econòmica.

El sector empresarial busca professionals amb titulació, llengües i capacitat d'adaptació (i alhora, paradoxalment, amb capacitat d'innovació), però la situació actual és la d'un mercat laboral amb poca formació de base, pocs coneixements de llengües, poc domini de les noves tecnologies i molta rotació. Aquest darrer és sens dubte un dels elements clau, perquè les condicions laborals de molts sectors laborals (salari, horaris, expectatives de carrera professional...) no afavoreixen la inversió formativa.

Així mateix es considera que cal diversificar les formacions (en continguts i metodologies) perquè responguin a necessitats conjunturals. Igualment és d'interès la validació i el reconeixement de competències professionals que no han estat associades a una formació (o ho estan a una titulació estrangera), per a la millora de les condicions laborals i l'enllaç amb altres ofertes formatives.

Al país existeix una oferta formativa molt àmplia. Ara bé, sovint manquen mecanismes per respondre a la necessitat o per donar la possibilitat de participar-hi. Per exemple, es detecta que en alguns casos els tres sistemes educatius tenen ofertes similars. Es proposa estudiar l'optimització dels recursos i arribar millor a la població, per exemple, a partir d'una oferta centralitzada/coordinada que parteixi d'un inventari de l'oferta formativa actual. Pel que fa a la formació ocupacional i a la formació permanent (on encara s'han de fer més esforços), també la Cambra de Comerç o la mateixa administració n'ofereixen però no sempre són prou conegudes o prou accessibles (per exemple, per la dificultat de conciliar horaris). Per aquestes raons, s'ha considerat molt necessari reforçar els instruments de diàleg social entre el món empresarial, sindical, educatiu i social (les taules de diàleg que s'estan impulsant persegueixen aquest propòsit).

Així mateix, Andorra té experiències exitoses de formacions dissenyades i organitzades per donar resposta a necessitats socials i econòmiques del país, des d'ofertes més estructurades (UdA, Efpem...) fins a més conjunturals (recents formacions ocupacionals).

En la definició de les polítiques públiques, cal tenir present que els problemes que afecten Andorra són singulars en un escenari d'interdependència global. Les anàlisis que poden fer-se per als països del nostre voltant no sempre són vàlides al context andorrà, com tampoc ho són les seves respostes. El cas de la joventut n'és un exemple. Una particularitat és l'interès per no perdre el valor que poden aportar les persones joves formades a fora i que retornen al país.

Ara bé, tot aquest debat no pot quedar reduït a un mercat laboral andorrà. El país i la seva activitat traspassen fronteres. De fet, només entenent el joc amb el món globalitzat serà possible que el país avanci des del punt de vista social i econòmic. Què pot aportar Andorra al món? Quina pot ser la singularitat del mercat laboral andorrà i dels treballadors i treballadores del país? Sens dubte, un exemple del que pot aportar és la seva diversitat lingüística. Aquest és un potencial i un element diferencial que la formació no pot descuidar.

Fa no pas molts anys, un jove infant aprenia un ofici i l'exercia durant tota la vida, molt possiblement segons les ordres d'un mateix mestre o patró. Les transformacions de la segona meitat del segle XX i en particular de les últimes dècades ens porten a un escenari postindustrial on el mercat laboral és canviant. El treballador i la treballadora al llarg de la seva vida laboral no faran la seva tasca ni en la mateixa empresa, ni el mateix entorn laboral, ni, possiblement, en la mateixa professió.

El país ha d'aspirar a formar professionals d'excel·lència, amb rigor i compromís. Professionals que contribueixin al progrés social i econòmic del país, des del territori i des de fora. La formació té un paper vital per contribuir que l'individu sigui un actor econòmic i social a Andorra i a la resta del món. Però no un actor qualsevol sinó un/a *rebel competent*, una persona que posi la seva professionalitat al servei de la millora social. Que Andorra sigui un model de formació per a professionals excel·lents (en tots els sentits) és un escenari de futur no només desitjable sinó també possible.

Sílvia Puente i Rodríguez
Coordinadora de les XV Jornades